Vilniaus universitetas

Specialybės kalba

linksnių vartojimo klaidos

Rengė dr. Vilma Zubaitienė

Vardininko klaidos

Vardininkas nevartojamas neapibrėžtam daiktų kiekiui ar daikto daliai reikšti (vietoj dalies kilmininko) su veiksmažodžiais:

- **atsirasti, būti, daugėti, įvykti, kilti, mažėti, pasitaikyti, rasti**, pvz.,
- *Prognozuojant rezutatus atsiranda netikslumai* (= **netikslumų**).
- *Kyla nauji socialiniai pavojai (*= **naujų socialinių pavojų***).*

Vardininko klaidos

Su veiksmažodžiais **atvykti, ateiti, atvažiuoti, atplaukti, atskristi** ir pan. vardininkas nevartotinas neapibrėžtam daiktų kiekiui ar daikto daliai reikšti. Vartotinas kilmininkas, pvz.:

- *Į mūsų universitetą dažnai atvyksta svečiai* (= **svečių**). (žr. Kalbos patarimai. Kn. 2: Sintaksė: 1. Linksnių vartojimas, Vilnius, 2003, p. 14).

Sumažėti/padaugėti

Veiksmažodis *sumažėti* (kaip ir *padaugėti*) reikalauja neapibrėžto kiekio kilmininko.

Sumažėjo šalių skirtumai (= ***skirtumų***).*

Mat sumažėjo ne patys skirtumai, o jų skaičius.

Žinoma, jei kalbama apie objektą, kuris pats gali mažėti (pvz., *kaina*), tada teikiamas vardininkas, plg. ***sumažėjo kainos***.

Vardininkas nevart.

kreipiniui reikšti:

Gerbiamasis dekane *(*ne *dekanas), norėčiau kai ko paklausti.*

Išimtis. *Priedėliu einančio daiktavardžio ponas vardininkas – ne klaida: Pone Jonaiti arba Ponas Jonaiti.*

Kas savaitė (savaitę)

Veiksmo dažniui reikšti vartotinas ir vardininkas, ir galininkas, taigi abu yra lygiaverčiai bendrinės kalbos normos variantai, tarp kurių gali būti funkcinis stilistinis skirtumas, ir jie vartotini pasirinktinai, plg.: *Jis* ***kas vakaras*** *(****kas vakarą****) pas mus ateina.* ***Kas valanda*** *(****Kas valandą****) vis tamsiau darėsi.*

Laba diena/ labą dieną

Abu pasisveikinimai yra taisyklingi. Neutralioji bendrinės lietuvių kalbos norma yra pasakymas **laba diena** (vardininkas). Šalutinis normos variantas – galininkas (**labą dieną**). Galininkas gali būti laisvai vartojamas publicistinio, meninio stiliaus tekstuose, šnekamojoje kalboje (žr. Kalbos patarimai. Kn. 2: Sintaksė: Linksnių vartojimas, Vilnius, 2003, p. 59–60).

Liko tik **porą** metų

Pirmenybė teikiama daiktavardžio vienaskaitos galininkui: *Laukti liko dar* **porą** *metų.*

Įvardiškai vartojamas daiktavardžio vardininkas (*Laukti liko dar* **pora** *metų*) yra šalutinis normos variantas ir, atsižvelgiant į funkcinių stilių ypatumus, taip pat gali būti vartojamas bendrinėje kalboje (žr. Kalbos patarimai. Kn. 2: Sintaksė: 1. Linksnių vartojimas, Vilnius, 2003, p. 63–64).

Antras mėnuo jis dirba

Laiko trukmei reikšti vartotinas ir vardininkas, ir galininkas, taigi abu yra lygiaverčiai bendrinės kalbos normos variantai, tarp kurių gali būti funkcinis stilistinis skirtumas. Jie vartotini pasirinktinai, plg.:

- ***Pirmi metai*** *(****Pirmus metus****) čia dirbu.* ***Antras mėnuo*** *(****Antrą mėnesį****) jis serga.* (žr. Kalbos patarimai. Kn. 2: Sintaksė: 1. Linksnių vartojimas, p. 20).

Skauda galva/galvą

Su veiksmažodžiu *skaudėti* gali būti vartojamas tiek vardininkas, tiek galininkas, galininkas yra pagrindinis normos variantas (su neiginiu − kilmininkas), vardininkas daugiau tinka laisviesiems stiliams: pvz.: *Skauda* ***galvą*** (*galva*). *Man* **galvos** (*galva*) *neskauda*. (žr. Kalbos patarimai. Kn. 2: Sintaksė: 1. Linksnių vartojimas, Vilnius, 2003, p. 16).

Kilmininko klaidos

Kilmininkas nevartotinas

veiksmo objektui reikšti:

- **prieiti ko** = prieiti ką, prie ko:

Priėjome išvados (=**išvadą, prie išvados**).

- **pasiekti ko** vert. ntk. = pasiekti ką:

Darysime viską, kad būtų pasiekta susitarimo (= **būtų pasiekta(s) susitarimas**; **kad būtų susitarta**).

Kilmininko klaidos

Kilmininkas nevartotinas lyginamajai kiekybei reikšti su aukštesniojo laipsnio prieveiksmiais **(ne)daugiau; (ne)mažiau; (ne)ilgiau; (ne)trumpiau; (ne)anksčiau; (ne)vėliau** ir pan.:

- *Jį apklausė ne mažiau dviejų kartų (= ne mažiau nei du kartus)*.
- *Salėje susirinko daugiau šimto* (= **daugiau nei šimtas žmonių**).

Kilmininko klaidos

Kilmininko nevartoti, kai reikalaujama ko nors iš asmens, pvz.:

- *Jie reikalavo teisėjo* (= **iš teisėjo**) tiesos.
- *Jis reikalavo direktoriaus* (= **iš direktoriaus**), kad išspręstų šitą klausimą.
- *Pareikalavome administracijos* (= **iš administracijos**), kad būtų sudarytos sutartys.

Kilmininko klaidos

Kai reiškiamas poveikis asmeniui ar gyvūnui, kilmininkas yra vengtinas linksnis. Vietoj jo vartotinas naudininkas, pvz.: *Paspaudžiau* **tėvui** (ne *tėvo*) *ranką. Sielvartas aptemdė* **motinai** (ne *motinos*) *protą. Žiūrėk, kad neperpūstų* **vaikui** (ne *vaiko*) *nugaros* (Kalbos patarimai. Kn. 2: Sintaksė: 1. Linksnių vartojimas, Vilnius, 2003, p. 24).

Kilmininko klaidos

Nevart. objekto daliai reikšti, kai abstraktus dalykas neskaidomas. Prie abstrakčios reikšmės daiktavardžių yra pažyminiai, pvz.,

Lemiamos įtakos (= **lemiamą įtaką**) turėjo paskutiniai jo žodžiai.

Mokslininko teorija vėlesnėms kartoms turėjo ***didelę įtaką*** *(*ne *didelės įtakos).*

Spektaklis turėjo ***milžinišką pasisekimą*** *(*ne *milžiniško pasisekimo).*

Kilmininko klaidos

Su veiksmažodžiu lankytis vartotinas ne kilmininkas, o įnagininkas – **lankytis su vizitu**, pvz.: *Lietuvoje lankysis vizito* (taisoma **su vizitu**) *šios šalies užsienio reikalų ministras* (žr. Kalbos patarimai. Kn. 2: Sintaksė: 1. Linksnių vartojimas, Vilnius, 2003, p. 31).

Kilmininko klaidos

Neteiktinos verstinės konstrukcijos *pirmo (būtinumo, reikšmingumo, svarbumo), pirmos būtinybės:*

- *Pirmo būtinumo* (= ***Būtiniausius***) *reikalus jau sutvarkiau.*
- *Tai ne pirmo svarbumo (*= ***nelabai, ne itin, ne per daug svarbūs***) *dalykai*.

Naudininko klaidos

Naudininkas nevartotinas veiksmo objektui reikšti su žodžiais:

- **atitikti kam** = atitikti ką; **neatitikti kam** = neatitikti ko;
- **kreipti dėmesį kam** = kreipti dėmesį į ką;
- **linkti kam** = linkti į ką;
- **panašus, -i kam** = panašus, -i į ką;
- **prisitaikyti kam** = prisitaikyti prie ko.

Naudininko klaidos

- nevart. konkretaus laiko ribai arba momentui reikšti, kai nežymima paskirtis:

Metų pradžiai (=**pradžioje**) *užfiksuota 10 nelaimės atvejų. Šiai dienai* (=**iki šios dienos**) *užregistruota 10 bylų*.

Naudininko klaidos

Šiandien dienai = **Šiandien**

Naudininkas žodžių junginyje *šiandien dienai* nevartotinas konkretaus laiko ribai arba momentui reikšti, vartotina: **šiandien**; **iki šios dienos**; **dabar**; **iki dabar**; **šiuo metu**, **iki šiol**, pvz.:

- *Šiandien dienai* (= **Šiuo metu**; **Dabar**) *Lietuvoje gyvena apie 3,5 milijono žmonių.*
- *Tyrimų rezultatai šiandien dienai* (= **šiandien**; **iki šios dienos**; **iki dabar**; **šiuo metu**; **iki šiol**) *dar neaiškūs.*

20

Naudininko klaidos

Ilgai užtrukti, ne *ilgam*

Naudininkas *ilgam* neteiktinas vartoti laikui, nesusijusiam su tikslu ar paskirtimi, reikšti, pvz.:

- *Ar ilgam* (= **ilgai**) *užtruksi*?
- *Šįkart pas tėvus viešėsiu neilgam* (= **neilgai**).

21

Naudininko klaidos

nevart. su judėjimo reikšmės (eiti, važiuoti, vykti) veiksmažodžiais tikslui reikšti:

Susirinko posėdžiui (= **į posėdį, posėdžiauti, posėdžio**).

Įvykio liudytojas buvo nuvežtas apklausai (= ***į apklausą / apklausti***).

Naudininko klaidos

Leisti atostogų reiškia atostogų davimą ir įforminimą: *Prašau leisti 7 kalendorinių dienų kasmetinių atostogų* (arba *7 kalendorines dienas kasmetinių atostogų*) *nuo xxxx metų birželio xx iki xx dienos įskaitytinai.*

Gali būti vartojama **išleido atostogauti**, **išleido į atostogas**, bet netinka pasakymai su naudininku: *Išleido atostogoms* (= **atostogų***) nuo spalio 1 dienos*.

23

Naudininko klaidos

Kviesti puodeliui kavos = **puodelio kavos**

Su siekimo reikšmės veiksmažodžiu **kviesti** vartojamas tikslo kilmininkas, todėl ne *kviečiu puodeliui kavos,* o **kviečiu puodelio kavos**.

24

Naudininko klaidos

Nevartotinas abstrakčiųjų veiksmažodinių daiktavardžių su *-imas (-ymas)* naudininkas su kilmininku daikto paskirčiai reikšti vietoj bendraties su naudininku, pvz.:

- *Daug priemonių skiriama bylų nagrinėjimui (*= **byloms nagrinėti***).*
- *Projektą grąžino papildymui (*= **papildyti**).

Naudininko klaidos

Telefonas pasiteiravimui = pasiteirauti

Junginyje *maistas išsinešimui* (*telefonas pasiteiravimui*, *butas išsimokėjimui* ir pan.) netaisyklingai vartojamas veiksmažodinių daiktavardžių naudininkas tikslui, paskirčiai reikšti. Tokie veiksmažodiniai daiktavardžiai gali būti keičiami bendratimi: **maistas, pica išsinešti** (**butas išsimokėti, telefonas pasiteirauti**), o kai kuriais atvejais – reikiamybės atspalvį turinčiais junginiais: **maistas, pica išsineštinai** (**butas išsimokėtinai**) arba būdvardžiais: **išsineštinis maistas, išsineštinė pica** (**išsimokėtinis butas**).

Naudininko klaidos

Naudininkas netinka dokumento ir pan. turiniui nusakyti:

prašymas pasui išduoti (= **prašymas išduoti pasą**);

paraiška prekėms (= **prekių paraiška***)*;

nurodymas etatams pertvarkyti (= **nurodymas pertvarkyti etatus***)*;

nutarimas mokesčiams didinti (= **nutarimas didinti mokesčius***)*;

pasiūlymas darbui gerinti (= **pasiūlymas gerinti darbą; pasiūlymas, kaip gerinti darbą***)*;

Naudininko klaidos

Leidimas ginklui laikyti = **laikyti ginklą**

Įprasčiausia *leidimą* vartoti su bendraties ir galininko konstrukcija: *leidimas steigti parduotuvę, leidimas laikyti šautuvą*; prie bendraties gali būti ir kitas linksnis: *leidimas verstis ūkine veikla.*

Naudininko klaidos

Žodis **galimybė** nereiškia priemonės, todėl negalima rašyti taip:

Jie turi galimybių kaimo gyvenimui pagerinti

Šiuo atveju prie bendraties reikia galininko:

*Jie turi galimybių **pagerinti kaimo gyvenimą.***

Naudininko klaidos

Sumai

Naudininkas nevartotinas daiktui apibūdinti, kai nereiškiama jo paskirtis, pvz.:

- *Padarytas nuostolis 200 litų sumai* (= **200 litų (sumos) nuostolis**).
- *Atlikta darbų 5000 litų sumai* (= **už 5000 litų**).

Naudininko klaidos

Godus pinigams = pinigų

Naudininkas nevartotinas su būdvardžiu *godus, -i* ir su daiktavardžiu *godumas,* pvz.:

- *Jų vaikai godūs turtui* (= **godūs turto**).
- *Jis godus pinigams* (= **godūs pinigų**).

Naudininko klaidos

Kai kalbama **apie asmenį**, kuriam kas nors atsitinka, geriau vartoti ne objekto galininką, o **objekto naudininką**. Taip pabrėžiamas poveikis asmeniui, o ne priklausymas, pvz.:

- *Pabučiavo sūnų (*=**sūnui***) į kaktą.*

Galininko klaidos

Galininkas nevartotinas

- neapibrėžtam daiktų kiekiui ar daikto daliai reikšti (vietoj dalies kilmininko), pvz.: *Visi mes darome klaidas* (=**klaidų**).

- tiesioginiam objektui greta neigiamojo veiksmažodžio reikšti , pvz.,

Neprašyk mane (=**manęs**) *tokių dalykų*.

Galininko klaidos

Galininkas nevartotinas

su judėjimo reikšmės veiksmažodžiais tikslui arba siekimui reikšti, kai tas galininkas vienas be bendraties neįmanomas:

- *Atvyko skaityti paskaitas* (= **paskaitų**).
- *Jį nusiuntė nagrinėti bylą* (= **bylos**).

Galininko klaidos

- Skirtas ką daryti = **skirtas kam daryti,** pvz.:

Pinigai skirti sumokėti skolą (= **skolai sumokėti**).

Katalogai skirti informuoti skaitytojus (= **skaitytojams informuoti**).

Įnagininko klaidos

Įnagininkas nevartotinas

- objektui su pilnį žyminčiais veiksmažodžiais reikšti: *gausėti, prikrauti, pildyti, praturtinti,* pvz.,

Stalas prikrautas bylomis (= **bylų**).

- kokybės turiniui su gausą žyminčiais būdvardžiais reikšti: *dosnus, gausus, turtingas, pvz.: Jis dosnus pažadų.*

Įnagininko klaidos

- Kokybės turiniui nevart. *blogas kuo, didelis kuo, geras kuo, mažas kuo, silpnas kuo, stiprus kuo*, pvz.:

Nebūk silpnas dvasia (= **silpnos dvasios, silpnadvasis**).

Scenarijus geras sumanymu (= **gerai sumanytas**).

Įnagininko klaidos

- Įnagininkas nevartotinas

veikėjui ar būsenos sukėlėjui (bet ne priemonei) reikšti su neveikiamosios rūšies dalyviais, pvz.,

- *Jis priblokštas ta naujiena* (= **tos naujienos**).
- *Buvome nuliūdinti tokiu jo elgesiu* (= **tokio jų elgesio**).

Įnagininko klaidos

- *Džiaugsmas, rūpestis, skundas kuo vngt.* – **džiaugsmas, rūpestis, skundas dėl ko**, pvz.:

Jų džiaugsmas naujovėmis (– **dėl naujovių**; **džiaugimasis naujovėmis**) *buvo didžiulis.*

Yra skundų viršininkais (– **dėl viršininkų**).

Įnagininko klaidos

Antgamtinių jėgų egzistavimo reikšme vartotina ne prielinksninė konstrukcija *tikėti į Dievą* ar *įnagininkas tikėti Dievu*, o galininkas – **tikėti Dievą**, pvz.: *Ten žmonės labiau tiki Dievu* (– **Dievą**) *ir kas sekmadienį eina į bažnyčią.*

Įnagininko klaidos

Apklausti ką kaip ką

Įnagininko linksnis neteiktinas lyginamajam objektui reikšti, pvz.:

- *Jis buvo apklaustas kaltinamuoju* (= **kaip kaltinamasis**).
- *Vieną brolį apklausė liudytoju* (= **kaip liudytoją**), *kitą – įtariamuoju* (= **kaip įtariamąjį**).

Įnagininko klaidos

- Nevartotinas daiktavardžių įnagininkas su veiksmažodžio *būti* formomis – nuolatinei (nekintamai) būsenai reikšti, pvz.: *Kas buvo šios nelaimės priežastimi (*= **priežastis***)*?

Įnagininko klaidos

Labai dažnai pažodžiui verčiama konstrukcija ***for this purpose***

Šiuo tikslu (= **Todėl**) *raginame Komisiją tvirtai užtikrinti...*

Šiuo tikslu (= **Dėl to**) *Konferencija pabrėžia...*

Šiuo tikslu (= **Todėl**) *būtina priimti taisykles...*

Įnagininko klaidos

Paaukštinti (pažeminti) pareigomis vngt. – **perkelti (skirti) į aukštesnes, žemesnes pareigas**, pvz.:

- Darbuotojas gali būti paaukštintas pareigomis (– **gali būti paskirtas į aukštesnes pareigas**).

44

Įnagininko klaidos

Junginys *mielu noru* yra vengtinas,

būdui reikšti vartotina arba prielinksnio konstrukcija – **su mielu noru**, arba būdo prieveiksmis – **mielai**, **noriai**, pvz.: *Mielu noru* (= **Mielai**; **noriai**; **Su mielu noru**) *ir aš ateisiu.*

45

Įnagininko klaidos

Konstrukciją su tariamuoju polinksniu *pagalba,* ar ji reikštų įrankį, mechanizmą, ar kokią kitą priemonę, kartais net abstrakčią, būtina keisti **įnagininku, *su kuo*, pusdalyviu, padalyviu:**

- *Sukauptus duomenis išanalizavome kompiuterių pagalba* (= **kompiuteriais**).

46

Įnagininko klaidos

Padėjusiam arba tarpininkavusiam veikėjui reikšti nevartotina konstrukcija *kieno pagalba*; ji keistina **su kieno pagalba**, **pusdalyviu**, **padalyviu**:

- *Bendravome tik vertėjo pagalba* (= **su vertėjo pagalba**; **padedami vertėjo**; **per vertėją**).

47

Įnagininko klaidos

Žodis *sąskaita* polinksnio reikšme nevartotinas būdui reikšti, kai neturi savarankiškos reikšmės, pvz.:

- *Šaligatvių sąskaita* (= **Susiaurinus šaligatvius**) *gali būti įrengiamos automobilių stovėjimo aikštelės.*

48

Įnagininko klaidos

Antgamtinių jėgų egzistavimo reikšme vartotina ne prielinksninė konstrukcija *tikėti į Dievą* ar *įnagininkas tikėti Dievu*, o galininkas – **tikėti Dievą**, pvz.: *Ten žmonės labiau tiki Dievu* (– **Dievą**) *ir kas sekmadienį eina į bažnyčią.*

Vietininko klaidos

- ***bėgyje***: *Darbus turime pabaigti šios savaitės bėgyje* (= **per šią savaitę**).
- ***eilėje*** *(daugelyje, daugumoje) atvejų*:
- ***daugelyje*** *atvejų* (= ***dažniausiai; daugeliu atvejų***) *tokie ligoniai dabar pagydomi.*
- ***esmėje***: *Niekas esmėje* (= **iš esmės**) *nepasikeitė.*
- ***etate***: *Jis dirba dviejuose etatuose* (= **dviem etatais**).

Vietininko klaidos

- ***formoje****: Serga tymais lengvoje formoje (= **lengva forma; lengva tymų forma**).*
- ***laike***, ***laikotarpyje****: Atsakymą gausite trijų dienų laikotarpyje (= **trijų dienų laikotarpiu, per tris dienas**).*
- ***lygyje***: *Jis pasirodė aukštame lygyje* (= ***Jis pasirodė gerai***).
- ***normoje****: Kraujospūdis normoje (= **normalus, geras**);*

Vietininko klaidos

- ***nuotaikoje***: *Vakar buvau ne nuotaikoj (*=**be nuotaikos; prastos nuotaikos; prastai nusiteikęs**);
- ***stadijoje****: Viskas yra projektų stadijoje* (= **projektuojama**);
- ***stovyje****: Patalpos blogame stovyje (*= **blogos, apleistos, netvarkomos; patalpų būklė bloga**). Jo reikalai *apverktiname stovyje* (= **apverktini, blogi**).
- ***sumoje***: *Patvirtino sąmatą 1000 Lt sumoje* (= **1000 Lt sąmatą**).

Vietininko klaidos

kūrime, procese

Dalyvauti Europos politikos *kūrime* ar kūrimo *procese* – netaisyklingi pasakymai.

Galima dalyvauti **kuriant** Europos politiką.

Vietininko klaidos

Daikto būviui, būsenai ar požymiui reikšti vietininkas nevartotinas, pvz.:

- *Skaitė paskaitą lietuvių kalboje* (taisoma: **lietuvių kalba; lietuviškai**). *Knyga išėjo anglų ir švedų kalbose* (taisoma **anglų ir švedų kalbomis**).

Būti atostogose

Ar taisyklingas sakinys *Jis dabar yra atostogose*?

Taisyklingas. Kurį laiką ne visai tinkamu laikytas ir todėl taisytas vietininkas

atostogose dabar pripažįstamas bendrinės kalbos norma.

Reikalas, dalykas tame

dalykas tame (kame) = ***svarbiausia, mat, tas yra, dalykas tas, toks dalykas***:

Dalykas tame (= *Svarbiausia, svarbu tai, štai kas, taigi, mat...*), *kad jau per vėlu.*

Reikalas tame = **reikalas tas, toks**

Dvejybiniai linksniai

- apsimesti kokiu vert. ntk. = **apsimesti kokiam**, pvz.: *Nereikėjo tau apsimesti nieko nežinančia* (= **nieko nežinančiai**)
- būti kokiu vert. ntk. = **būti kokiam**, pvz.: *Tau reikėtų būti drąsesne* (= **drąsesnei**).
- darytis kokiu vert. ntk. = **darytis kokiam**
- jaustis kokiu vert. ntk. = **jaustis kokiam**

Dvejybiniai linksniai

- *Pagaliau jis tapo laimingu* (= **laimingas**).
- *Prašėme jų būti atsargiais* (= **atsargių**).
- *Jam reikėjo ateiti pirmu* (= **pirmam**).
- *Vaistai padarė jį stipresniu* (= **stipresnį**).

Tapti

Veiksmažodis *tapti* reikalauja tik daiktavardžių įnagininko, plg.: *Jis tapo vertėju. Jis tapo geru vertėju.*

Tačiau būdvardžiai turi būti derinami su daiktavardžiais, plg.:

*Subsidijos taps palankesn**ėmis*** (= **palankesnės**, derinama su *subsidijos*) prekybai.

Vilniaus universitetas

Specialybės kalba

sintaksės klaidos: prielinksnių ir polinksnių vartosena

Rengė dr. Vilma Zubaitienė

Prielinksnis *ant*

Matmenims nusakyti prielinksnis *ant* netinka, pvz.: *Patalpų matmenys yra trys ant keturių (metrų).*

Gerai būtų: *Patalpos matmenys yra **3 ir 4*** (*metrai), trys su keturiais (metrais)*.

61

Prielinksnis *apie*

nevart. reiškiant objektą su veiksmažodžiais ***liudyti*** „tvirtinti, skelbti tikrumą“***, skelbti, pažymėti, priminti, rodyti***, ir kt., reikalaujančiais galininko be prielinksnio:

- Apie tai pažymima (**= Tai pažymima**) šiame straipsnyje, teisiamojo posėdžio protokole.
- Apie tai liudija (= **Tai liudija**) nusikaltimo vietoje rasti pėdsakai.
- Apie tai (= **Tai**) ir skelbia šis užrašas.

62

Prielinksnis *apie*

- nevart. požymiui nusakyti su tam tikrais daiktavardžiais, pvz.: *ginčas apie, skundas apie, statistika apie, suvestinė apie*:

Prasidėjo ginčai apie reformos reikalingumą (= **dėl reformos reikalingumo**).

63

Prielinksnis *apie*

nevart. su veiksmažodiniais daiktavardžiais *įstatymas, nutarimas, sprendimas, sutartis, derybos, pasitarimas* ir pan.:

- *Priėmė nutarimą apie komisijos sudarymą* (= **dėl komisijos sudarymo**).
- *Gautas skundas apie netinkamą darbuotojo elgesį* (= **dėl netinkamo darbuotojų elgesio**).

64

Prielinksnis *apie*

- nevart. požymiui nusakyti su tam tikrais daiktavardžiais, pvz.: *ginčas apie, skundas apie, statistika apie, suvestinė apie*:

Prasidėjo ginčai apie reformos reikalingumą (= **dėl reformos reikalingumo**).

65

Prielinksnis *dėl*

- Su veiksmažodžiais ***mirti, atsakyti, atsiskaityti, pretenduoti, reaguoti*** ir pan. *dėl* konstrukcijos netinka objektui reikšti:

Jam teks atsakyti dėl iššvaistytų lėšų (= **už iššvaistytas lėšas**).

Avarijos kaltininkas mirė dėl smegenų sutrenkimo (= **nuo smegenų sutrenkimo**).

66

Prielinksnis *dėl*

paraiška dėl

Junginys ***paraiška dėl*** yra klaidingas.

Žodis *paraiška* vartotinas taip kaip žodis *prašymas*.

Prašymas išleisti atostogų (prašymas išduoti pažymą, prašymas parengti pažymą)

Paraiška ***kompensuoti išlaidas****.*

Prielinksnis *dėl*

planas dėl

Plano turinys nusakytinas kilmininku, o ne konstrukcija su *dėl*, plg.:

Veiksmų *planas* ***dėl*** *glaudesnio valstybių narių bendradarbiavimo (= Glaudesnio valstybių narių bendradarbiavimo veiksmų planas).*

Prielinksnis *į*

- klaidingai vartojamas veiksmo objektui reikšti, pvz.:
- **atsiliepti į ką ('daryti poveikį')** = atsiliepti kam: *Nemiga visada neigiamai atsiliepia į darbingumą* (=**darbingumui**);
- **nurodyti į ką** = nurodyti ką: *Vadovas nurodė į keletą darbo trūkumų* (= **keletą darbo trūkumų**);
- **skirti dėmesį, dėmesio į ką** = skirti dėmesį, dėmesio kam: *Skirkite daugiau dėmesio į įstatymų vykdymo kontrolę* (= **įstatymų vykdymo kontrolei**).

Prielinksnis *į*

- **poveikis (daryti poveikį) į ką** = poveikis (daryti poveikį) kam: *Aptarė naujų vaistų poveikį į organizmą* (=**organizmui**);
- **veikti į ką** = veikti ką: *Orai labai veikia į žmonių nuotaikas* (=**žmonių nuotaikas**).

Prielinksnis *į*

netinka žymėti laiko tarpui, kurio metu vyksta pasikartojantis veiksmas, pvz.,

- *Kiek tu uždirbi į* (= **per**) *mėnesį*.
- *Ataskaita rašoma du kartus į* (= **per**) *metus*.
- *Bylos nagrinėjams keturias dienas į* (= ***per***) *savaitę*.

Prielinksniu *iš*

- Negalima reikšti dokumento, įstatymo, nutarimo ar šiaip kokio nors rašto požymio, kai tas požymis susijęs su dokumento parašymo laiku:

Reikia remtis protokolu iš šių metų rugsėjo 5 dienos (= **šių metų rugsėjo 5 dienos protokolu**).

Prielinksnis *iš*

iš savo pusės

Iš savo pusės (= **Savo ruožtu**) *Komisija pateisė pasiūlymų...*

Prielinksnis *pagal*

nevart. atpažinimo, identifikavimo ir išvadų darymo reikšmėmis:

- *Pagal liudytojų pateiktus duomenis* (= **iš liudytojų pateiktų duomenų**) *darytinos tokios išvados*.
- *Asmens tapatybė nustatoma pagal pasą* (= **iš paso**).
- Pagal tyrimų duomenis (= **iš tyrimo duomenų**) neaišku, ar pavyko nustatyti priežastis.

Prielinksnis *pas*

- Klaidingai vartojamas reiškiant nuosavybės, priklausymo, turėjimo santykius, pvz.,
- *Pas mane yra* (= **Aš turiu**) *klausimų.*
- *Pas juos yra* (= **Jie turi**) *naujų įkalčių*.
- *Pas mane* (= **Mano, man**) *prasta nuotaika.*

Prielinksnis *pas*

veiksmo adresatui, nesusijusiam su vieta, reikšti su veiksmažodžiais *atsiprašyti, gauti, įsigyti, klausti, kreiptis, nuomoti(s), pirkti, prašyti, reikalauti, skambinti, skolintis, skųstis, teirautis, vogti*, pvz.:

- *Skųsiuosi pas prokurorą* (= **prokurorui**).
- *Prašiau pas viršininką* (= **viršininko**) *pagalbos*.
- *Informacijos teiraukitės pas budintį* (= **budėtojo**).
- *Prašiau pas viršininką* (= **viršininko**) *pagalbos*.
- *Kreipsiuos pas direktorių* (= **į direktorių**).

Prielinksniai *pasak / anot*

- Žodžiai *pasak, anot* tinka tik **asmens** nuomonei laisvai cituoti, pvz.:

Pasak (anot) pareigūno (pareigūno teigimu), viskas vyko sklandžiai.

Knygoms, dokumentams, įstaigoms tokia raiška netinka:

Pasak ataskaitos (= **ataskaitoje nurodoma, kad**) *transporto saugumui skiriamos išlaidos gali būti didelės*.

Prielinksnis *prie*

Nevartotinas veiksmo sąlygoms reikšti junginiuose:

- **prie (kokių) aplinkybių, prie (kokių) norų,**

Jis dingo prie neaiškių aplinkybių (= **neaiškiomis aplinkybėmis**).

- **prie progos, prie (kokių) sąlygų, prie (kokios) temperatūros**, pvz.:

Prie tokių sąlygų (= **Tokiomis sąlygomis; Esant tokioms sąlygoms**) *labai sunku nustatyti priežastis.*

Prielinksnis prie

Negalima sakyti *pinigai bus keičiami santykiu vienas prie vieno*.

Dviejų skaičių santykį galima nusakyti taip:

pinigai bus keičiami vienas (doleris) ***už*** *vieną(drachmą), santykiu vienas* ***ir*** *vienas* arba *vienas* ***su*** *vienu*,

Prielinksnis *prieš*

nevartotinas su veiksmo objektui reikšti su žodžiais

- **atsiprašyti prieš ką** (= atsiprašyti ką, ko),
- **atsiskaityti (ataskaita) prieš ką** = atsiskaityti (ataskaita) kam,
- **atsispirti prieš ką** (= atsispirti kam),
- **atsparus prieš ką** (= atsparus kam).

Prielinksnio *prieš*

- nereikėtų vartoti su žodžiais *karas, kova, kovoti*:

Kova prieš organizuotą nusikalstamumą (= **Kova su organizuotu nusikalstamumu**).

Prielinksnio *prieš*

Kaip ir su veiksmažodžiu *atsakyti*, asmuo ar institucija nusakoma naudininku –

atsakomybė kam**, ne** *prieš ką:*

Deputatai pajuto atsakomybę prieš savo rinkėjus (= **savo rinkėjams***)*.

Prielinksnis *ties*

- Ties šia sutartimi (= **prie šios sutarties**) dar reikės padirbėti.
- Ties šiomis problemomis (= **prie šių problemų**) nereikėtų susikoncentruoti.

Prielinksnis *už*

- netinka nusakyti laiko tarpui, kuriam kas priskiriama:

Ataskaita už praėjusius metus (= **Praėjusių metų ataskaita**).

- nevartotinas junginiuose, reiškiančiuose kiekybinius santykius:

Padaryta nuostolių už 100 000 Lt (= **Padaryta 100 000 Lt nuostolių**).

Prielinksnis *virš*

- Prielinksnis *virš* netinka konkrečiam kiekiui, sumai nusakyti, pvz.,

Sulaikyta virš 10 nusikaltėlių (= **daugiau nei 10 nusikaltėlių**).

Atskleista virš 100 nusikaltimų (= **daugiau nei 100 nusikaltimų**).

Yra žmonių, išdirbusių virš 25 metų (= **per, daugiau nei 25 metus**).

Virš išdėstytas, virš pateiktas

- Remdamasis virš išdėstyta / pateikta statistika (= **aukščiau, anksčiau išdėstyta / pateikta statistika**) galiu padaryti tokias išvadas.
- Remdamasis virš išdėstytu (= **tuo, kas išdėstyta**), įsakau veikti.

Polinksnis *adresu*

Žodis *adresu* kaip polinksnis objektui reikšti, kai nežymima vieta, yra vengtinas vartoti, pvz.:

- *Daug kritiškų pastabų galima pasakyti valdininkijos adresu* (taisoma **apie valdininkiją**; **apie valdininkus**; **valdininkams**; **dėl valdininkų darbo**).
- *Ką jie šnekėjo mano adresu* (taisoma **apie mane**)?

Polinksnis *dėka*

dėka – nevartoti veiksmo priežasčiai ir būdui nusakyti (kai kalbama ne apie asmenį):

- *Jis liko gyvas tik laimingo atsitiktinumo **dėka** (= dėl atsitiktinumo).*
- *Didelių pastangų **dėka** (= Didelėmis pastangomis; Labai stengdamiesi) bylą ištyrėmė laiku.*

***Dėkoti** galima tik asmenims,* pvz.: ***Tėvų dėka** baigiau mokslus.*

Polinksnis *tarpe*

- Polinksnis *tarpe* tinka tik tuo atveju, kai reiškiamas veiksmas ar būsena ko nors viduje, tarp ko nors. Jo negalima vartoti su vienaskaitiniais daiktavardžiais ir su įvardžiu *tame*:
- *Svarstėme kelis klausimus, tame tarpe* (= **tarp jų**) *ir užmokesčio*.

Polinksnis *pagalba*

pagalba su kilm. nevartotina priemonės įnag. (kai pagalba teikiama ne asmens):

- *kompiuterių pagalba* (= **kompiuteriu**)
- *mikroskopo pagalba* (= **mikroskopu**)

Polinksnis *pagalba*

Padėjusiam arba tarpininkavusiam veikėjui reikšti nevartotina konstrukcija *kieno pagalba*; ji keistina **su kieno pagalba**, **pusdalyviu**, **padalyviu**:

- *Bendravome tik vertėjo pagalba* (= **su vertėjo pagalba**; **padedami vertėjo**; **per vertėją**).

metu

Prie laiką reiškiančių, tam tikros trukmės įvykius žyminčių žodžių nederėtų lipdyti prieveiksmio *metu*, pakaktų tuos žodžius vartoti **vietininko** linksniu, pavyzdžiui, plg.: *Posėdžio metu* (– **posėdyje**), *susitikimo metu* (– **susitikime**).